

Haitis humanitære krise

Anne Hatløy

Forsker ved Fafo AIS

Verdens oppmerksomhet er rettet mot Haiti. Søndag forlot president Aristide Port-au-Prince. Landet er i oppløsning. Sivildbefolkningen lider. Avisoverskriftene forteller oss om en humanitær katastrofe på Haiti. Torsdag 26. februar sendte NTB ut en pressemelding som beskriver en situasjon med kritisk matmangel, plyndrede sykehus og mangel på utstyr. Politisk opprør får verdens øyne til å rette seg mot dette landet. Røde Kors transporterte i forrige uke av gårde feltsykehus og nødhjelpsutstyr til Haiti. Leger uten Grenser har allerede sendt av gårde 16 tonn medisinsk utstyr. USAID har i samarbeid med CARE delt ut over 520 tonn med mat til befolkningen i Gonaive. I tillegg er også Verdens matvareprogram sterkt inne på Haiti med matutdelinger.

Det er riktig og viktig at det internasjonale samfunn reagerer. Det er behov for innsats fra verden rundt når krisen er der. Men vil dette bli et av de mange eksemplene på at en veldig medieoppmerksomhet får omverden til å åpne lommebøker, men hvor landet havner i et tomrom etterpå? Nødhjelp er viktig, men av den natur at den alltid vil forbli symptombehandling. Og symptomene vil dukke opp igjen inntil årsaken til elendigheten er fjernet. Når det er glatt på fortauene i Norge har man valget mellom å fjerne isen eller å gipse bein og armer.

Men er situasjonen på Haiti ny? Hva vet vi egentlig om forholdene haitianerne lever under? I 2001 gjennomførte Fafo AIS en levekårsundersøkelse på Haiti i samarbeid med det Haitianske instituttet for statistikk og informatikk og FNs Utviklingsprogram (UNDP) finansiert av norske myndigheter. Her ble det blant annet funnet at 4 av 10 haitianere ikke hadde råd til å søke behandling hos lege eller annet medisinsk personale når de var syke. Det ble videre funnet at nærmere halvparten av haitianerne over 15 år ikke kunne lese og skrive. Kun en fjerdedel av voksne sier at de har en god helse. Det er mer underernæring hos både barn og voksne på Haiti enn i noe annet land i Karibien og resten av Latin Amerika, ja sågar høyere enn nivået som av FN rapporteres som et snitt av verdens fattigste land. To tredjedeler

av befolkningen lever i rurale områder, av disse defineres nærmere sytti prosent som ekstremt fattige. Levekårene på Haiti kan sammenliknes med de fattigste afrikanske landene. På Haiti er en svært liten gruppe mennesker som kan defineres som overklasse, det er en liten middelklasse og en stor gruppe som kan defineres som fattige.

Ser en på helse- og ernæringsproblemer på Haiti, finner vi ikke uventet at det er dem med lavest inntekt som er hardest rammet. Men det er ikke bare inntekten som teller. For ser vi på dem som har utdanning, selv i de laveste inntektsgruppene, er helse- og ernærings situasjonen langt bedre for dem med skolegang enn for dem som ikke har utdanning. Det er en langt mer møysommelig prosess å utdanne et menneske enn det er å gi det samme mennesket en sekke med ris. I gitte situasjoner, som den på Haiti akkurat nå, kan det være nødvendig å gi denne sekken med ris for at folk skal overleve. Men denne sekken med ris gir ingen langsiktig løsning. Den blir som å gipse et brukket ben – så lenge isen fortsatt ligger på fortauet, vil det stadig være nye mennesker som står i fare for å skade seg.

Verdens øyne er nå rettet mot Haiti, og landet har behov for den akutte bistanden. Men problemene på Haiti er på langt nær bare av akutt art. Langsiktig nødhjelp er ikke ønskelig for noen parter. Det er derfor viktig at nødhjelpen målrettes mot de menneskene i landet som virkelig har et akutt behov. Så langt mulig, bør en strebe etter å så snart som mulig erstatte kortsiktige symptombehandling med mer langsiktige løsninger. Befolkningen på Haiti har behov for disse langsiktige løsninger. Behov for å bygge opp langsiktige løsninger som holder over tid. Ingen kan i dag med sikkerhet gi et fasitsvar på hva som vil redde Haitis framtid. Men langsiktige løsninger må innbefatte en hjelp til å bygge politisk stabilitet, gi folk utdanning og skape bedre økonomiske forhold for befolkningen.

Haiti må ikke bli etterlatt i et tomrom når mediens hovedfokus vendes mot en annen del av verden. Landet har behov for en mer langvarig oppmerksomhet fra omverden.